

Viite: STM:n lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi sosiaali- ja terveydenhuollon valvontalaiksi, V/5086/2022

Aluehallintoviraston lausunto sosiaali- ja terveydenhuollon valvontalakiluonnoksesta

Aluehallintovirastolla tarkoitetaan tässä lausunnossa Etelä-Suomen, Itä-Suomen, Lapin, Lounais-Suomen, Länsi- ja Sisä-Suomen ja Pohjois-Suomen aluehallintovirastoja yhdessä. Lausunto on aluehallintovirastojen yhteinen.

Lakiluonnoksen mukainen sosiaali- ja terveydenhuollon rekisteröintiprosessin arvioidaan lisäävän aluehallintoviraston POL-vastuualueen henkilöstöresurssin tarvetta pysyvästi noin 129 henkilötyövuodella (htv = 228 työpäivää = 1653 työtuntia). Lisäksi aluehallintovirasto toteaa lisämäärärahatarpeen jo vuodesta 2022 alkaen valvontaprosessin teknisten järjestelyjen toteuttamiseen.

Lakiluonnoksen mukaisessa rekisteröintiprosessissa arvioidaan palveluntuottajien yleiset edellytykset (6 §) ja erikseen määritellyt rekisteröintiä varten annettavat tiedot (16 §). Edellytysten arviointi sisältää palveluntuottajan mahdollisen sopimattomuuden toteamisen (7 §). Rekisteröinnin vaatimukset vastaavat käytännössä nykyisiä lupamenettelyn vaatimuksia, mikä tarkoittaa aiemmin kevyemmällä ilmoitusmenettelyllä toteutuneiden rekisteröintien siirtymistä suurempaa ajankäyttöä vaativaan menettelyyn. Lisäksi valvontalaissa rekisteröinnille on uusia palveluntuottajan taloudellisen aseman arviointiin liittyviä edellytyksiä. Näiden edellytysten arviointi vaatii aluehallintoviraston alkoholihallinnon kokemuksen pohjalta noin 2-7 tuntia rekisteröintiä kohti, mikä on

7,7-38,4 % lisää nykyisen sosiaali- ja terveydenhuollon lupakäsittelyn vaatimaan ajankäyttöön verrattuna.

Aluehallintovirastossa käytettiin vuonna 2021 sosiaali- ja terveydenhuollon palvelunjärjestäjien ja -tuottajien ennakkolliseen ja reaktiiviseen valvontaan kanteluita lukuun ottamatta noin 65,94 htv, josta 31,76 htv (51,9 %) on käytetty ilmoitus- ja lupaprosessin tehtäviin (sosiaalihuollon osalta 12,52 htv ja terveydenhuollon osalta 19,24 htv).

Aluehallintoviraston vuosien 2019-2021 ajankäyttö- ja suoritustietojen perusteella keskimääräinen sosiaalihuollon luvan käsittelyn vaatima aika oli reilut 3 työpäivää (24,12 tuntia) ja terveydenhuollon luvan vaatima aika noin puolet tästä (11,23 tuntia). Jos palveluntuottajan taloudellisen aseman arvioinnin arvioidaan lisäävän käsittelyaikaa keskimäärin 15 %, luvan käsittelyn vaatima aika olisi sosiaalihuollon osalta 27,74 tuntia ja terveydenhuollon osalta 12,91 tuntia. Lakiluonnoksen mukainen rekisteröintitapaan siirtyminen tarkoittaa aluehallintovirastoissa yksityisen sosiaalihuollon rekisteröinneissä noin 47 htv:n ja yksityisen terveydenhuollon rekisteröinneissä noin 82 htv:n työpanosta eli noin nelinkertaistumista nykyisestä. Tässä ei ole huomioitu julkisten palveluntuottajien rekisteröintejä 1.1.2026 alkaen, mikä aiheuttaa vielä lisäresurssipaineita. Palveluntuottajan velvollisuus tarkistaa ja päivittää rekisterissä olevat tiedot (17 §) on huomioitu aluehallintoviraston hallinnollista työtä vähentävänä tekijänä. Aluehallintovirasto korostaa, että rekisteröintiin liittyvistä toimenpiteistä tinkiminen johtaa merkittävään jälkikäteisen valvonnan tarpeen riskin suurenemiseen.

Aluehallintovirasto korostaa, että huomattavaa vanhan rekisterin (Valveri) rekisteröintitietojen muuttamista lakiluonnoksen mukaisiksi rekisteröinneiksi on arvioitava vielä erikseen tarvittavan väliaikaisen lisäresurssin näkökulmasta.

Ehdotetussa laissa korostetaan palveluntuottajan ja valvontaviranomaisen välistä luottamusta ja yhteistyötä. Aluehallintoviraston valvontakokemukseen perustuen

luottamusperiaate on potilas- ja asiakasturvallisuudelle iso riski, eikä ennakkollisen valvonnan tulisi liiaksi perustua luottamukseen vaan todettuihin tosiasioihin. Aluehallintoviraston käsityksen mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon valvontalakiluonnos vähentää ennakkollisen valvonnan roolia ja vie painotusta reaktiivisen valvonnan suuntaan, päinvastaiseen suuntaan kuin valvontaviranomaisen pitkäaikainen ennakkolliseen valvontaan panostamisen tavoite on ollut. Lain säätämisen yhteydessä on varmistettava, että jälkikäteiseen valvontaan varataan riittävä henkilöstöresurssi, että aluehallintovirastot pystyvät suoriutumaan lain edellyttämistä valvontatehtävistä asianmukaisesti.

Aluehallintovirastojen valtakunnallinen hallinto- ja kehittämispalvelut -vastuualue (HAKE), joka toimii Etelä-Suomen aluehallintoviraston yhteydessä, vastaa muun muassa aluehallintovirastojen digi- ja tiedonhallintapalvelujen sekä asiakas- ja asianhallintapalvelujen kehittämisestä. HAKE korostaa rekisteröintimenettelyn muutoksen vaatimien valmistelutoimien toteuttamisesta jo ennakkollisesti ennen vuotta 2024. Nykyisten lupien ja rekisteröityjen ilmoitusten tietojen siirron on todettu olevan automatisoitavissa. Luonnoksessa on myös todettu nykyinen asiantila siitä, että aluehallintovirastot ja Valvira käyttävät eri asianhallintajärjestelmiä. Käynnissä olevassa Soteri-hankkeessa on linjattu, että asianhallinnalliset tiedot liikkuvat täysimittaisesti aluehallintovirastojen asianhallinnan ja Valviran asianhallinnan välillä. Sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnan uudistuksen onnistuneen toteutuksen eräs keskeinen elementti on tietojärjestelmä uudistusten toteutus ennakkollisesti. Uusimuotoisen käsittelyprosessin kehittämiseksi HAKE toteaa lisäresurssitarpeenaan 200 000 euron lisämäärärahatarpeen projektipäällikön ja tarvittavien ulkopuolisten palveluiden hankkimiseen.

1 Luku 1 – yleiset säännökset

1.1 Onko lain soveltaminen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuussa oleviin tahoihin riittävä (1 §, 4 § 1 kohta)

Lain soveltaminen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuussa oleviin tahoihin on pääosin riittävä.

4 §:n mukaan palvelunjärjestäjiä ovat hyvinvointialue, Helsingin kaupunki, HUS-yhtymä, valtion mielisairaala, puolustusvoimat ja vankiterveydenhuollon yksikkö. Säännöskohtaisissa perusteluissa todetaan, että lain soveltamisalan piiriin kuuluisivat kaikki sosiaali- ja terveydenhuoltoa järjestävät tahot, mutta pykälä itsessään ei määrittele asiaa näin kattavasti. Epäselväksi jää, miten on huomioitu valtio (THL) turvakotipalvelujen, lastensuojeluyksikköjen, koulukotien ja vankilan perheosastojen palvelunjärjestäjänä. Kansaneläkelaitos (Kela) vastaa korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon järjestämisestä, mutta lakiluonnoksessa Kelaa ei mainita palvelunjärjestäjänä. Aluehallintoviraston käsityksen mukaan THL ja Kela sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen järjestäjinä tulee selkeästi määritellä tämän lain valvonnan piiriin.

Valvontalakiesityksen pykälissä 32 §, 35 §, 36 §, 38 § ja 39 § viitataan pykälää sovellettavan myös kuntiin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valvonnan osalta. Aluehallintoviraston käsityksen mukaan kunnat rinnastuvat tässä palvelujen järjestäjiin ja myös muut kunnat kuin Helsingin kaupunki tulee mainita 4 §:n 1 kohdassa palvelujen järjestäjänä.

1.2 Onko lain soveltaminen samanlaisena kaikkiin palveluntuottajiin niiden oikeudellisesta muodosta ja toiminnan tarkoituksesta huolimatta perusteltu ratkaisu (1 §, 4 § 2 kohta)?

Aluehallintoviraston käsityksen mukaan lain soveltaminen samanlaisena kaikkiin palveluntuottajiin niiden oikeudellisesta muodosta ja toiminnan tarkoituksesta huolimatta on pääosin perusteltu ratkaisu.

Palveluntuottajien yhdenvertainen kohtelu on keskeistä. Nykytilaan verrattuna terveydenhuollon itsenäisten ammattiharjoittajien velvoitteet rekisteröitymisen yhteydessä tulisivat selkeästi lisääntymään lakiluonnoksen mukaan. Toisaalta yhtiömuotoisesti, mutta yksin yhtiössään toimivat terveydenhuollon ammattihenkilöt ovat jo nykyisellään joutuneet hakemaan lupaa ja esittämään sen vaatiman laajemman dokumentaation.

Aluehallintoviraston kokemuksen mukaan merkittävällä osalla palveluntuottajista on jo nykyisellään isoja haasteita tuottaa asianmukaisia dokumentteja kuten omavalvonta-, lääkehoito- ja varautumissuunnitelmia, mikä tulee omalta osaltaan vaikuttamaan lakiluonnoksen mukaisen rekisteröintiprosessin sujuvuutta heikentäen. Menettely tulee todennäköisesti merkittävästi hidastamaan ilman yhtiömuotoa toimivien ammattihenkilöiden rekisteröitymistä ja työskentelyn aloittamista, kun rekisteröityjiä joudutaan pyytämään täydentämään riittämättömiä dokumenttejaan.

1.3 Vähentääkö yhteisen palveluyksikön käyttömahdollisuus palveluntuottajan ja viranomaisen hallinnollista työtä ja parantaako se mahdollisuuksia valvoa toimintaa kokonaisuutena (4 § 6 kohta, 22 §)?

Aluehallintoviraston käsityksen mukaan yhteisen palveluyksikön käyttömahdollisuus ei kaikilta osin vähennä palveluntuottajan eikä viranomaisen hallinnollista työtä. Aluehallintoviraston valvontatyötä voi helpottaa mahdollisuus asioida yhteisen palveluyksikön suuntaan valtuutetun palveluntuottajan kautta.

Terveydenhuollon palveluntuottajien osalta yhteisen palveluyksikön hyödyntäminen on käyttökelpoinen ratkaisu. Sosiaalihuollon palveluntuottajien osalta käyttökelpoisuutta on vaikeampi arvioida. Yhteinen palveluyksikkö on hyödyllinen silloin, jos kaikkia palveluntuottajia edustavalla valtuutetulla palveluntuottajalla on hallinnollista osaamista selkeästi palveluyksikön muita palveluntuottajia enemmän. Valtuutetun palveluntuottajan hallinnollinen osaaminen voi parhaimmillaan vaikuttaa myös

valvontaviranomaisen työtä vähentäen, mutta tämä ei ole itsestään selvää.

Yhteisen palveluyksikön käyttömahdollisuus siirtää palveluyksikköä koskevien tietojen antamisvelvollisuuden valtuutetulle palveluntuottajalle, joka asioi muiden palveluntuottajien puolesta valvontaviranomaisen kanssa. Valtuutettu palveluntuottaja vie kaikki yhteistä palveluyksikköä koskevat tiedot rekisteriin, jossa valvontaviranomainen pystyy käsittelemään ne yhdellä kertaa, mikä parhaimmillaan nopeuttaa rekisteröintikäsitteilyä. Isojen palveluyksikköjen osalta tämä selkiyttää ja yksinkertaistaa rekisteröintitietojen antamista. Perusteluista ei käy ilmi, mitä dokumentteja yksittäisen palveluntarjoajan on tuotettava, vaikka hän toimisi yhteisessä palveluyksikössä, jossa häntä edustaa valtuutettu palveluntuottaja.

Lakiesityksen mukaan yhteisen palveluyksikön kaikki osalliset säilyttäisivät oikeudellisen asemansa ja vastaisivat itsenäisinä omista velvoitteistaan. 38 §:n ja 39 §:n perusteluihin on tarpeen kuvata, mikä yhteisen palveluyksikön asema on, kun valvontaviranomainen antaa hallinnollista ohjausta palveluyksikön vastuuhenkilölle tai palveluyksikössä toimivalle palveluntuottajalle.

1.4 Onko valtuutetun palveluntuottajan käsite ja tehtävät perusteltuja (4 § 6 kohta, 22 §)?

Aluehallintoviraston käsityksen mukaan valtuutetun palveluntuottajan käsite ja tehtävät ovat pääosin perusteltuja.

Lakiesityksen mukaan valtuutettu palveluntuottaja toimii yhdyshenkilönä viranomaisiin päin ja vastaa ilmoittamistaan tiedoista. Palveluntuottaja joutuisi kuitenkin tuottamaan itsenäisesti kaikki rekisteröintiä varten tarvittavat tiedot. 16 §:n 4 momentin mukaan sopimuksen perusteella yhteisen palveluyksikön valtuutettu palveluntuottaja antaa 2–3 momentissa esitetyt tiedot muiden palveluntuottajien puolesta. Tässä momentissa ei säädetä eikä

lakiesityksen perusteluissa mainita, mitkä 2 momentin tiedoista voivat olla yhteisiä yhteisen palveluyksikön osalta. 16 §:ssä tulisi eritellä, mitkä ovat sellaisia tietoja, jotka voivat olla yhteisiä yhteisen palveluyksikön osalta, esim. lääkehoitosuunnitelma voisi olla yhteinen. Epäselväksi jää, pyydetäänkö esimerkiksi valvonnan yhteydessä selvitykset suoraan yhteisen palveluyksikön palveluntuottajalta vai valtuutetun palveluntuottajan kautta. Valtuutetun palveluntuottajan roolia, tehtäviä ja velvoitteita on tärkeää kuvata tarkemmin. Epäselvää on myös se, pitääkö esimerkiksi kotipalveluihin kuuluvien tukipalveluntuottajan toimia käytännössä aina osana yhteistä palveluyksikköä.

1.5 Onko valtuutetun palveluntuottajan käsitteelle muita vaihtoehtoja?

Aluehallintovirastolla ei ole valtuutetun palveluntuottajan käsitteelle muuta vaihtoehtoa.

1.6 Muut huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon valvontalakiluonnoksen luvusta 1

Valmiuteen ja varautumiseen liittyvistä hyvinvointialueen tehtävistä säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 7 luvussa. Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan, sote-valvontalaissa tulisi ottaa selvästi kantaa sosiaali- ja terveydenhuollon valmius- ja varautumistehtävien valvontaan.

1 §: Epäselväksi jää, mitä pykälän perusteluissa tarkoittaa, että laki soveltuisi myös palvelujen tuottamiseen silloin, kun siihen sisältyy sekä hallinnollinen toiminta että tuotannossa käytettävien välineiden omistaminen tai hallitseminen muulla perusteella.

1 §: Epäselväksi jää, mitä pykälän perusteluissa tarkoittaa "Näin ollen kaikki Suomessa tapahtuva palvelun järjestäminen ja tuottaminen olisi tämän lain soveltamispiirissä siitä huolimatta, toteutetaanko palvelu itsenäisesti vai esimerkiksi alihankintana kotimaassa tai ulkomailla. Silloinkin, kun alihankinta tapahtuu

ulkomailta, palveluntuottajan velvollisuus on varmistaa, että alihankinta kokonaisuudessaan vastaa tässä laissa ja muussa kansallisessa lainsäädännössä, kuten sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetuista laeissa säädettyjä vaatimuksia." Valvontaviranomaisella on toimintamahdollisuudet vain kotimaassa, minkä vuoksi ulkomailta etäpalveluna tuotetut palvelut ja ulkomaisten toimijoiden ammattioikeudet ulkomailla jäävät käytännössä valvonnan ulkopuolelle.

1 §: Ansaintatarkoituksessa annettu satunnainen palvelu sisältyy lain soveltamisalaan, mutta perustelumuihostiossa ei ole määritelty tarkemmin, mitä satunnaisella palvelulla tarkoitetaan.

2 §: Vastikkeettomia palveluja ei ole määritelty riittävän selkeästi esimerkiksi kuvaamalla nykytilaa. Esimerkiksi vapaaehtoistyön asema tulisi kuvata selkeästi vähintäänkin perustelumuihostiossa.

2 §: Ehdotetun 2 §:n 3 momentin mukaan lakia ei sovelleta sosiaalihuoltolain 19 §:n 3 momentissa tarkoitettuihin palveluihin (=kotipalvelun tukipalvelut). Kotipalveluun sisältyvät tukipalvelut kuuluisivat tämän lain soveltamisalaan silloin, kun ne ovat osa muuta sosiaalipalvelua asiakas- tai palvelusuunnitelmaan sisällytettynä palveluna. Ns. vahulain II-vaihetta koskevassa hallituksen esityksessä (HE 231/2021) tukipalvelut on määritelty omassa pykälässään (19 §). Valvontalain esityksessä tulee selkeämmin täsmentää muusta sosiaalipalvelusta erillisten tukipalvelujen, esimerkiksi pelkkä siivouspalvelu, rekisteröintiä (vertaa voimassa olevan yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain 13 § ja 27 §:n 2 momentti, joiden perusteella kyseiset palvelut on rekisteröity kuntien rekistereihin). Lakiehdotuksen 22 §:n mukaisen yhteisen palveluyksikön ja valtuutetun palveluntuottajan käsitettä sovellettaisiin myös kotipalveluun sisältyvien tukipalvelujen tilanteeseen. Rekisteröintivelvollinen kotipalveluntuottaja voi kotipalvelunsa tukipalveluntuottajien kanssa sovitun mukaisesti ilmoittaa valtuutettuna palveluntuottajana oman ilmoituksensa yhteydessä myös tukipalvelujen tiedot rekisteriin. Ehdotuksen mukainen yhteistä palveluyksikköä koskeva 22 § ei selkiytyä

esimerkiksi kotipalvelusta irrallaan tuotettavan siivouspalvelua koskevaa rekisteröintiä riittävällä tavalla, vaan esityksestä tulisi käydä selkeämmin esiin rekisteröidäänkö tällaista tukipalvelua enää lainkaan.

Esityksen mukaan kotipalveluihin kuuluvien tukipalvelujen arvonlisäverokohteluun ei tällä lakiehdotuksella ole tarkoitus puuttua. Asialla on kuitenkin vaikutusta myös arvonlisäverottomia sosiaalipalveluja koskevaan käytäntöön siltä osin, kun verohallinnon ohjeen mukaan yksityinen palveluntuottaja voi myydä sosiaalihuoltopalveluja arvonlisäverottomasti muun muassa silloin, kun palveluntuottaja on tehnyt palvelujen tuottamisesta (mukaan lukien kotipalvelun tukipalvelut kuten esimerkiksi siivouspalvelut) ilmoituksen siihen kuntaan, jossa hän toimii. Jos kotipalvelun tukipalvelut tulevat rekisteröitäviksi, niitä ovat siis muun muassa siivous, ateriapalvelut ja mahdollisesti lumen luontikin, tulee todellakin olla jollakin lailla määritelty, milloin ne rekisteröidään. Lisäksi niiden rekisteröinti edellyttää merkittävän määrän henkilökuntaa.

2 § 3 kohta: Epäselväksi jää, rajautuuko henkilökohtainen apu (vammaispalvelulaki 8 c §) pois tukipalveluista. Nykyisellään se on rinnastettu sosiaalihuoltolain kotipalvelun tukipalveluksi, joita ei ole rekisteröity. Onko edellä mainittu rinnastus myös valvontalakiehdotuksen mukainen, vai tuleeeko henkilökohtainen apu jatkossa rekisteröitäväksi ja valvottavaksi (muiden kuin työnantajamallin osalta)?

3 §: Esityksessä todetaan "Silloin, kun toisessa EU:n jäsenvaltiossa toimiva palveluntuottaja antaa terveydenhuollon palveluja etälääketieteenä Suomessa olevalle potilaalle, katsotaan terveydenhuollon palvelu annetuksi siinä jäsenvaltiossa, johon terveydenhuollon tarjoaja on sijoittautunut Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/24/EU 3 artiklan d kohdan mukaisesti". Perusteluissa olisi tärkeää käsitellä, mitä etäpalvelun tuottaminen tämän lain näkökulmasta tarkoittaa Suomesta EU:n jäsenvaltiossa olevalle asiakkaalle/potilaalle.

3 §: Käytetyt käsitteet eivät ole yhdenmukaisia STM:n sanasto- ja käsitetyön kanssa. Aluehallintovirasto esittää, että joko sote-valvontalakia tai sanastoa päivitetäisiin vastaamaan toisiaan.

3 §: Epäselväksi jää, terveyspalvelujen määritelmän kohta "...tai joita suoritetaan terveydenhuollon palveluyksikössä". Tarkoittaisiko se sitä, että esimerkiksi erilaiset esteettisessä tarkoituksessa tehtävät toimenpiteet voitaisiin rekisteröidä terveydenhuollon palveluiksi, jos niitä tehtäisiin terveydenhuollon palveluyksikössä, mutta niitä ei tarvitsisi tehdä välttämättä terveydenhuollon ammattihenkilö? Tai esimerkiksi voitaisiinko jatkossa rekisteröidä terveydenhuollon palveluksi sellaista palvelua, jota ei tuota terveydenhuollon ammattihenkilö, mutta jota tuotetaan terveydenhuollon palveluyksikössä?

4 §: Omavalvontaohjelma ja omavalvontasuunnitelma tulee määritellä.

4 § 1 momentti 4 kohta: Epäselväksi jää, sisältyykö terveyspalvelun käsitteeseen esimerkiksi yhdistyksen toteuttama ensivastepalvelu, jota tuottavat nykyisin esimerkiksi VPK-yhdistykset ja SPR. Terveyspalvelun mukaan kyseessä voi olla ensihoitopalvelun kuuluva toiminta ja näin ollen terveydenhuollon toiminta. Epäselvää on myös, sisältyykö käsitteeseen yksityisesti tuotettu sairaankuljetuspalvelu, jossa palveluntuottajalla ei ole sopimusta ensihoitopalveluiden tuottamisesta. Kyseessä voi olla myös siirtokuljetuspalvelu ambulanssilla. Nykyinen yksityisestä terveydenhuollosta annettu laki on mahdollistanut tällaisen sopimuksettomankin toiminnan.

4 § 1 momentti 4 kohta: Perusteluissa voitaisiin todeta terveydenhuollon ammattihenkilön harjoittaman toiminnan osalta, että myös *lääkehoito* on terveydenhuollon toimintaa.

4 § 1 momentti 4 kohta: Vaativaa lääketieteellistä osaamista vaativana toimenpiteenä on perusteluissa mainittu esimerkkinä muun

muassa tietyt injektiot. Tätä olisi perusteltua tarkentaa tarkoittamaan esimerkiksi lääkeainetta sisältäviä injektioita. Lääketieteellistä osaamista vaativiksi toimenpiteiksi ei määritellä lävistysten tai tatuointien tekemistä, minkä lisäksi täyteainehoidot tulisi tässä yhteydessä mainita. Valvontaviranomaiset ovat linjanneet, etteivät täyteainehoidot kuulu nykyisellään luvituksen piiriin. Myös muissa kuin varsinaisissa terveydenhuollon palveluyksiköissä annettava hoito kuuluu määritelmään, jos sitä antaa terveydenhuollon ammattihenkilö kuten apteekkien farmaseuttinen ammattihenkilö. Apteekkeille ei nykyisin myönnetä lupaa, vaan palvelut tulee tuottaa apteekista erillisen yrityksen kautta. Epäselväksi jää, onko jatkossa tarkoitus rekisteröidä myös apteekit palveluyksiköiksi.

4 § 1 momentti 5 kohta: Palveluyksikkö määritellään hallinnolliseksi kokonaisuudeksi. Se on kuitenkin myös toiminnallinen kokonaisuus. Epäselväksi jää tarkoitetaanko palveluyksiköllä myös palvelunjärjestäjän hallinnollista toimintaa kuten sosiaalityön ja -ohjauksen yksikköä (esimerkiksi lapsi- ja perhepalveluiden, lastensuojelun, aikuissosiaalityön, vanhus- ja vammaispalvelujen sosiaalityötä) ja onko se rekisteröitävää toimintaa.

4 § 1 momentti 6 kohta: Pykälän ja perustelumistion kesken on ristiriita, kun pykälässä todetaan, että valtuutettu palveluntuottaja vastaa palveluntuottajien puolesta velvoitteista, mutta perusteluissa todetaan, että velvoitteet säilyvät palveluntuottajalla ja valtuutettu palveluntuottaja edustaa.

4 § 1momentti 8 kohta: Vaativaa sosiaalihuoltoa tuottavan palveluyksikön määritelmässä puhutaan henkilöstöltä vaadittavasta laaja-alaisesta erityisosaamisesta, erityistä tukea tarvitseville asiakkaille annettavista palveluista ja palveluyksiköistä, joissa voidaan käyttää asiakkaan itsemääräämisoikeutta rajoittavia toimenpiteitä. Esityksestä ei yksiselitteisesti käy ilmi, tarvitseeko kaikkien edellytysten täytyä, jotta yksikkö katsotaan vaativaksi sosiaalihuolloksi vai riittääkö, että vain yksi näistä toteutuu. Esimerkiksi muistisairaat ovat erityisen tuen tarpeessa ja yksiköissä

käytetään rajoittamistoimenpiteitä, mutta henkilökunnalla ei välttämättä ole laaja-alaista erityisosaamista.

4 § 1 momentti 8 kohta: Epäselväksi jää, ovatko kaikki sosiaalihuollon ympärivuorokautiset palveluyksiköt vaativaa sosiaalihuoltoa tuottavia palveluyksiköitä. Nyt määritelmässä oleva tai-sana aiheuttaa tulkinnanvaraisuuden, joten mikäli on tarkoitus, että kaikki ympärivuorokautiset sosiaalipalveluyksiköt ovat vaativaa sosiaalihuoltoa tuottavia palveluyksiköitä, olisi selkeämpää käyttää tai-sanana sijasta ja-sanana. Perustelutekstistä saa osin sen kuvan, että tarkoitetaan kaikkia ympärivuorokautisia palveluyksiköitä, osin taas että ei tarkoiteta kaikkia. Vaativaksi sosiaalihuollon yksiköksi määritellään muun muassa yksiköt, joissa voidaan käyttää itsemääräämisoikeutta rajoittavia toimenpiteitä. Esimerkiksi kehitysvammaisten työ- ja päivätoiminnan yksiköissä voidaan nykyisin käyttää rajoitustoimenpiteitä. Ovatko työ- ja päivätoimintayksiköt siten jatkossa vaativia sosiaalihuollon yksiköitä? Siinä tapauksessa ne tulisi myös ennakkotarkastaa rekisteröinnin yhteydessä. Nykyisin edellä mainitut tilat ovat olleet ilmoituksenvaraista toimintaa ja kunta on tehnyt niihin tarkastuksen, ei aluehallintovirasto. Pitäisikö työ- ja päivätoiminnan yksiköt määritellä yksiköiksi, joissa voidaan käyttää rajoitustoimenpiteitä, mutta niitä ei määriteltäisi rekisteröinnin ja ennakkotarkastuksen suhteen vaativiksi yksiköiksi? Jotenkin tätä asiaa pitäisi tarkentaa.

4 § 1 momentti 8 kohta: Epäselväksi jää, onko "vaativa sosiaalihuollon palveluyksikkö" tarkoitettu korvaamaan osittain laitos-käsitteen ja luovutaanko laitos-käsitteestä kokonaan. Esimerkiksi lastensuojelulaitos on edelleen käytössä.

4 § 1 momentti 9 kohta: Valvontaviranomaisiksi määritellään aluehallintovirasto ja Valvira, muttei hyvinvointialuetta. Hyvinvointialueen valvontarooli ja oikeudet tiedonsaantiin olisi tärkeää huomioida selkeästi tässä yhteydessä.

2 Luku 2 – tuottajan ja toiminnan edellytykset

2.1 Huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon valvontalakiluonnoksen luvusta 2

Lain perusteluissa tulisi olla selkeä määrittely sille, keitä henkilöitä palveluntuottajan hallintoelimiin kuuluvilla tarkoitetaan. Lisäksi tulisi arvioida, miten taloudellisten tietojen toteutetaan, jos hallintoelimiin kuuluu ulkomaisia henkilöitä.

6 § 1 momentti 1 kohta: Epäselväksi jää, miten palveluntuottajan vakavaraisuutta käytännössä arvioidaan, ja tämä vaatii tarkemman kuvauksen perusteluissa.

6 § 1 momentti 3 kohta: Epäselväksi jää, miten yksityisen henkilön luotettavuutta käytännössä arvioidaan. Jos palveluntuottaja on esimerkiksi toistuvasti antanut valvontaviranomaiselle virheellistä tietoa henkilökunnan määrästä, koulutuksesta tai tehtävistä, tulkitaanko, että palveluntuottaja ei ole luotettava? Vaikka valvontaviranomaisen määräyksen tai hallinnollisen ohjauksen perusteella epäkohdat olisikin korjattu, mutta epäkohdat ovat jatkuvia eli korjaantuvat vähäksi aikaa, mutta toistuvat yhä uudelleen, tulisi katsoa, ettei edellytyksiä toiminnalle ole.

7 §: Perusteluissa olisi tärkeää kuvata, mitä tarkoitetaan palveluntuottajan aikaisemmillä vakavilla puutteilla. Täyttääkö esimerkiksi valvontaviranomaisen antama huomautus, määräys, uhkasakko tai kehotus aiemman vakavan puutteen kriteerin?

8 §: Perusteluihin on lisättävä tietojärjestelmien osalta viittaus asiakastietolain (784/2022) 31 §:ään ja 34 §:n 2 momenttiin. Asiakastietolain 34 §:n 2 momentti velvoittaa palvelunantajaa käyttämään tietojärjestelmiä, jotka vastaavat käyttötarkoitukseltaan palvelunantajan toimintaa ja täyttää palvelunantajan toimintaan liittyvät olennaiset vaatimukset. Asiakastietolain 31 §:n 2 momentin mukaan tietojärjestelmää ei saa ottaa tuotantokäyttöön, ellei siitä ole voimassa olevia tietoja Valviran tietojärjestelmärekisterissä tai luokkaan A kuuluvan tietojärjestelmän tietoturvaluokituksen todistus on

vanhentunut. Epäselväksi jää, onko sähköinen tietojärjestelmä edellytys kaikkie palveluntuottajien toiminnalle, myös yhden henkilön palveluntuottajille. Lisäksi epäselväksi jää, miten palveluntuottajan tietojärjestelmien riittävyttä ja asianmukaisuutta toiminnan kannalta valvotaan. Aluehallintovirastolla ei nykyisellään ole tähän sopivaa henkilöstöresurssia.

8 §: Etäpalvelujen osalta perusteluissa tulee terveydenhuollon rinnalla todeta myös sosiaalihuollon etäpalvelujen periaatteet liittyen palvelun tietosuojaan ja tietoturvaan, palvelun soveltuvuuteen etäpalveluna annettavaksi, asiakkaan informointiin ja suostumukseen. Lisäksi on huomioitava, että palvelun soveltuvuus kullekin yksittäiselle asiakkaalle on arvioitava erikseen hänen palvelutarpeidensa pohjalta.

9 §: Pykälän mukaan henkilöstöllä on oltava palveluntuottajan toiminnan edellyttämä, asianmukainen koulutus ja riittävä osaaminen ja ammattitaito ottaen huomioon tuotettavien palvelujen sisältö ja palveluja käyttävät asiakkaat ja potilaat. Ehdotetaan lisättäväksi ”sekä asiakas- ja potilasturvallisuuden varmistaminen”. Tämä lisäys tukisi osaltaan STM:n Asiakas- ja potilasturvallisuusstrategiassa ja sen toimeenpanossa määriteltyä turvallisuusosaamisen ja sen lisääntymisen läpi työuran varmistamista.

9 §: Pykälässä todetaan, että henkilöstöön voi sisältyä vuokratyönä tai alihankintana hankittua henkilöstöä ja olennaista tässä olisi palveluntuottajan lukuun toimiminen. Tämä ”lukuun toimiminen” on ongelmallinen käsite, joka tulisi selkeästi avata lain perusteluissa. Tällä hetkellä aluehallintovirastot joutuvat tulkitsemaan eri palveluntuottajien välisiä sopimuksia hyvinkin tarkkaan. Tulkinnanvaraisuus pitkittää rekisteröintiprosessia, sillä valvontaviranomaisen tehtävänä ei ole toimia palveluntuottajien välisten sopimusten tulkitsijana, vaan varmistaa toiminnan asiakas- ja potilasturvallinen toiminta. Riskinä tässä pykälässä on myös se, että kaikki palvelujen tuottajat eivät jatkossa olisi valvontaviranomaisen valvonnan piirissä. Esimerkiksi jos sairaala

hankkii ostopalveluna omalla y-tunnuksella toimivan kirurgin tekemään leikkauksia sairaalan lukuun, ei lakipykälän mukaan tällöin kirurgin tai hänen yrityksensä tarvitsisi olla rekisteröitynä palveluntuottajana kyseiseen palveluyksikköön. Palvelujen tuottaminen, henkilöstövuokraus ja alihankinta/ostopalvelut/palvelun hankkiminen tulee selkeästi määritellä laissa.

9 §: Perusteluissa olisi avattava alihankintayrityksen kuulumista rekisteriin.

9 §: Lastensuojelulain 13 b §: n muutos ja sen siirtymäsäännös on tullut voimaan 1.1.2022, mutta pykälän perusteluissa viitataan tältä osin vasta HE:n antamiseen.

9 §: Perusteluissa on tärkeää todeta, että hoitohenkilöstön mitoitusta tulee tarkastella kokonaisuutena suhteessa toimintaan, toimintaympäristöön ja hoidon laatuun ja vaativuuteen nähden. Henkilöstön määrää ja rakennetta koskevassa valvontatyössä on korostunut erityisesti se, että henkilöstön määrää ja osaamista ei ole riittävästi arvoitu esimerkiksi toimintayksikön fyysiseen ympäristöön tai toiminnan intensiivisyyteen suhteutettuna.

10 §: Perusteluissa on tärkeää todeta, että palvelujen luonne, esimerkiksi sijaishuoltoyksiköissä, voi edellyttää, että kussakin toimipaikassa on oma vastuuhenkilö. Jos palveluyksikkö toimii vaikkapa kahdessa tai kolmessa eri sijainnissa ja vaikkapa eri paikkakunnilla, niin yksi vastuuhenkilö ei voi vastata palvelun laadusta ja asiakasturvallisuudesta.

Perusteluista tulee käsitys, että vastuuhenkilö on etäällä konkreettisesta toiminnan johtamisesta. Perustelujen mukaan vastuuhenkilön tehtävät voisivat olla luonteeltaan ensisijaisesti hallinnollisia verrattuna palveluyksikön käytännön operatiiviseen johtamiseen. Lastensuojeluyksiköiden kohdalla on tähän saakka nimenomaisesti ohjattu siihen suuntaan, että vastuuhenkilö (= yksikön johtaja) toimii konkreettisesti yksikön johtajana ja vastaa palveluista. Lastensuojeluyksikössä tämä liittyy myös

lastensuojelulain 60 §:ssä määriteltyyn yksikön johtajaan, jolle on puolestaan määritelty tietyt valtuudet rajoitustoimenpiteiden osalta.

Valvontaviranomaiselle tulisi jäädä pykälän 10 §:n 4 momentissa tarkoitetun vastuuhenkilön osalta mahdollisuus arvioida, mitkä ovat sellaisia palveluja, joissa jokaiseen yksikköön tarvitaan oma vastuuhenkilö tai vähintäänkin operatiivinen johtaja. Aluehallintoviraston käsityksen mukaan ainakin vaativaa sosiaalihuoltoa tuottavissa yksiköissä tulisi aina olla oma vastuuhenkilö, joka myös vastaa operatiivisesta toiminnan johtamisesta. Perusteluista ei käy selkeästi ilmi miten operatiivisesta johdosta vastaavan henkilön johtovastuu ja vastuuhenkilön johto- ja valvontavastuu tosiasiallisesti eroavat toisistaan, eikä myöskään se, miksi on nähty tarpeellisena erottaa nämä toisistaan. Roolien erottaminen on keinotekoisia sekä valta- ja vastuusuhteita mutkistavaa. Esityksessä mainitaan, että vastuuhenkilö vastaisi esimerkiksi turvallisten lääkehoitokäytäntöjen luomisesta yksikköön, minkä on selkeästi operatiivisen johdon tehtävä jo senkin vuoksi, että operatiivinen johto tuntee yksikön toiminnan ja asiakkaat.

Valvontahavaintojen perusteella jo nykytilanteessa on vastuuhenkilön vastuuseen ja tosiasialliseen toimivaltaan liittyviä epäselvyyksiä. Valvontahavaintojen perusteella on myös todettavissa, että useat epäkohdat ovat seurausta johtamisen puutteista. Näin ollen on merkitystä sillä, että vastuu palvelusta ja sen laadusta on lähellä arkea, eikä vastuuta ole asetettu liian etäälle käytännöstä. Esityksen 10 §:n mukainen vastuuhenkilön ja toiminnan operatiivisen johtamisen erottaminen ei tue johtamisen laatuun ja riittävään johtamisresurssiin liittyviä asioita, jotka ovat kytköksissä asiakkaiden saaman palvelun laatuun. Mikäli erottelu nähdään tarkoituksenmukaiseksi, tulee eri vastuut ja tehtävät kuvata selkeämmin.

10 § 1 momentti: Pykälään ehdotetaan lisättäväksi, että "Palveluita kehitettäessä ja arvioitaessa on otettava mukaan asiakkaiden,

potilaiden ja läheisten edustajia, erityisesti, kun kyseessä ovat haavoittuvassa asemassa olevat ryhmät.”

10 §: Pykälä ja sen perustelu on liian tulkinnanvarainen ja tulee väistämättä johtamaan siihen, että valvontaviranomaiset joutuvat palveluita rekisteröidessään muodostamaan linjauksia, joilla ei ole selkeää lainsäädännöllistä pohjaa. Aluehallintovirasto katsoo, että perustelun tulisi olla selkeä, että palveluyksikön vastuuhenkilö voi pääsääntöisesti vastata vain yhdestä palveluyksiköstä ja hänen tulee tosiasiallisesti työskennellä kyseisessä yksikössä ja vastata yksikön ammatillisesta johtamisesta sekä päivittäisestä työn ja toiminnan organisoinnista. On asiakas- ja potilasturvallisuutta varantava tekijä, jos vastuuhenkilö on kaukana operatiivisesta johtamisesta.

10 §: Perusteluissa voisi avata, mitä tarkoittaa asiakasturvallisuus sosiaalihuollossa; muun muassa palvelujen oikea-aikaisuutta ja tarpeenmukaisuutta, riittävyttä ja luottamuksellisuutta, asiakkaan ja työntekijän välinen hyvää vuorovaikutusta, jota ilmentävät työntekijöiden ystävällinen suhtautuminen, asiakkaan näkemysten huomioon ottaminen sekä luottamus ja työntekijöiden hyvä ammattitaito, palvelun jatkuvuutta, joka tarkoittaa samoja työntekijöitä ja työntekijöiden yhtenäistä käsitystä työstä, palvelujen toimivuutta siten, että asiakkaan kanssa sovittuja aikoja noudatetaan ja tehtävien suorittamiseen varataan riittävästi aikaa, asiakkaan turvallisuuden tunnetta, joka tarkoittaa avun ja yhteyden saamista.

10 § 1 momentti: Perusteluissa olisi hyvä mainita Käypä hoito -suositusten rinnalla myös Palveluvalikoimaneuvoston suositukset.

3 Luku 3 – tuottajien ja yksikköjen rekisteröinti

3.1 Parantavatko palveluntuottajalle ja toiminnalle asetetut edellytykset asiakas- ja potilasturvallisuutta (16 §)?

Aluehallintoviraston käsityksen mukaan palveluntuottajalle ja toiminnalle asetetut edellytykset parantavat pääosin asiakas- ja potilasturvallisuutta.

Keskeistä on se, että mitään palvelua ei voida aloittaa ennen rekisteröintiä. Palveluyksikköä koskevan vaatimuksen omavalvonta-, tietoturva- ja lääkehoitosuunnitelmien laatimisesta ennen toiminnan aloittamista voidaan ajatella parantavan asiakasturvallisuutta, johon myös valmius- ja jatkuvuudenhallintasuunnittelulla on tärkeä merkitys. Aluehallintovirasto epäilee kuitenkin, että näiden dokumenttien toimittaminen valvontaviranomaiselle pelkästään sen pyynnöstä ei takaa suunnittelun riittävän hyvää laatua. Epäily perustuu siihen, mikä käsitys valvontaviranomaisella on vastaavien dokumenttien laadusta ja niihin liittyvästä ohjauksen tarpeesta nykyisellään, kun dokumentteja on pitänyt toimittaa valvontaviranomaisen arvioitavaksi lupahakemuksen yhteydessä.

Kun palveluntuottajan ei lähtökohtaisesti tarvitse toimittaa asiakirjoja, riskinä on reaktiivisen valvonnan tarpeen lisääntyminen. Lakiluonnoksen mukaan vain valvontaviranomainen tarkistaa toimintaedellytykset, mikä tulee olemaan heikennys verrattuna nykyiseen kuntien lausuntorooliin ilmoituksenvaraisten sosiaalipalvelujen rekisteröintiprosessissa, ja tämä voi heikentää asiakas- ja potilasturvallisuutta. Lisäksi edellytettävissä lausunnoissa ei ole mainittu lainkaan terveydensuojeluviranomaisen lausuntoa asiakas- ja potilasturvallisuuden arvioimiseksi.

Kun tuotetaan hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevaa palvelua, olisi asianmukaista, että palveluyksikön tarkastaisi valvontaviranomaisen pyynnöstä hyvinvointialueen virkamies, joka toimittaisi valvontaviranomaiselle tarkastuskertomuksen. Tämä on perusteltua muun muassa sen takia, että palvelujen järjestäjä on

ensisijaisessa vastuussa palvelujen asianmukaisuudesta ja valvonnasta. Tällöin on myös eduksi palvelujen järjestäjälle tuntea palveluntuottajan tilat, laitteet ja toiminta. Lisäksi on oletettavaa, että monissa tapauksissa valvontaviranomaisen tarkastaja tarvitsee tuekseen asiantuntijan esimerkiksi hyvinvointialueella toimivan lääkärin. Ehdotetulla menettelyllä säästettäisiin todennäköisesti resursseja.

3.2 Vähentääkö palveluntuottajan ja sen palveluyksiköiden erillinen rekisteröinti, palveluyksiköiden siirtokelpoisuus ja riskiperusteinen hyväksymismenettely palveluntuottajan ja viranomaisen hallinnollista työtä (16 §, 21 §)?

Aluehallintoviraston käsityksen mukaan palveluntuottajan ja sen palveluyksiköiden erillinen rekisteröinti, palveluyksiköiden siirtokelpoisuus ja riskiperusteinen hyväksymismenettely ei kaikilta osin vähennä palveluntuottajan eikä viranomaisen hallinnollista työtä.

Palveluyksiköiden siirtokelpoisuus voi vähentää sekä palveluntuottajan että viranomaisen hallinnollista työtä. Sosiaalihuollossa palveluyksikköjen siirrot ovat sen verran harvinaisia, että muutos ei ole merkittävä. Terveystieteiden osalta tällä on jonkin verran suurempi merkitys. Olennaista on se, että palveluntuottajat pitävät lakiluonnoksen vaatimuksen mukaisesti rekisteritietonsa oma-aloitteisesti ajantasaisina.

Riskiperusteiseen hyväksymismenettelyyn liittyy 20 §:n velvoite sairaalan ja vaativaa sosiaalihuoltoa tuottavan palveluyksikön ennakkotarkastuksesta. Vaativaa sosiaalihuoltoa tuottavat palveluyksiköt tarkastetaan lupaprosessiin liittyen jo nyt ja tämä työ hallinnollinen työ jää siis täysin ennalleen. Tämän lisäksi uutena tarkastuskohteena tulevat tietyt perusteluissa mainitut palvelut kuten muun muassa kehitysvammaisten työtoiminta ja vammaispalvelulain mukainen päivätoiminta. Hallinnollinen työ tulee lisääntymään myös sitä kautta, kun myös julkiset palveluyksikön kuuluvat lain piiriin ja

tarkastettaviksi. Lisääntyvä valvontaviranomaisen hallinnollinen työ koskee myös yksityisten ja julkisten sairaaloiden ennakkotarkastuksia, joissa valvontaviranomainen tulee tarvitsemaan lisähenkilöstöä ja sen lisäksi ulkopuolisia asiantuntijoita, mihin liittyen hallinnollinen työ ja sen kustannukset lisääntyvät. Riskiperusteisuuden arviointi vaatii hyvin suunnitellun ja ylläpidetyn tietopohjan, jotta se vaikuttaa tehokkaasti riskiperusteiseen hyväksymismenettelyyn; tietopohjan luominen ja ylläpito vaativat hallinnollista työtä. Hallinnollinen työmäärä riippuu myös siitä, miten tarkastukset edellytetään toteutettaviksi ja mitä asioita tarkastuksilla käytännössä tulee arvoita: näistä asioista laki- ja perustelumustioloennokset eivät anna riittävää kuvaa.

Nykyisten ilmoituksenvaraisten sosiaalipalvelujen selvittelyn alkuvaihe siirtyy käytännössä kunnalta aluehallintovirastolle eli aluehallintoviraston hallinnollinen työ lisääntyy. Terveystieteiden ammattiharjoittajien hallinnollinen työ lisääntyy merkittävästi, kun nykyisestä kevyestä ilmoitusmenettelystä siirrytään runsaan dokumentaation vaatimaan uuden lain mukaiseen rekisteröintiin.

3.3 Huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon valvontalakiluonnoksen luvusta 3

Lakiesityksessä ja sen perusteluissa edellytetään muun muassa.

1. että palveluntuottajan tulee toimittaa nykykäytäntöä enemmän asiakirjoja rekisteröintiä varten,
2. valvontaviranomaisen velvoitetta arvioida yksityisten palveluntuottajien yleisten edellytysten toteutumista,
3. päätöksen tekemistä palveluntuottajan rekisteröimisestä, palveluyksikön rekisteröimisestä sekä sen muutoksesta tai hylkäämisestä
4. sitä, että päätös olisi tehtävä viipymättä,
5. että palveluntuottaja voi aloittaa toiminnan vasta, kun sekä palveluntuottaja että palvelutoiminta ja palveluyksikkö on rekisteröity.

Käytännössä yllä olevat edellytykset tarkoittavat sitä, että valvontaviranomaisten arviointivastuu (virkavastuu) lisääntyy. Päätöksenteko edellyttää toimitettuihin asiakirjoihin huolellista perehtymistä ja päätöksen perustelemista hallintolain edellyttämällä tavalla. Käytännössä tämä lisää valvontaviranomaisen työtä ja hidastaa asioiden käsittelyä aiempaan verrattuna, esimerkiksi nykyiseen sosiaalihuollon ilmoituksenvaraisten palvelujen ja terveydenhuollon itsenäisen ammatinharjoittajien rekisteröinteihin verrattuna.

Lisäksi, kun palveluntuottaja ei voi aloittaa toimintaansa ennen rekisteröintiä, tämä aiheuttaa tiukkoja aikataulupaineita rekisteröinnille sekä aiheuttaa todennäköisesti taloudellisia tappioita palveluntuottajalle (myös valtiolle verotulojen menetyksen myötä). Käytännössä lakiesityksen rekisteröintimenettely vastaa monilta osin pitkälti nykyistä lupamenettelyä. Nykyisen lupamenettelyn muuttaminen palveluntuottajien ja palveluyksikköjen rekisteröintimenettelyksi ei muuta asiaa sisällöllisesti. Kyse ei tosiasiallisesti ole mekaanisesta rekisteröinnistä, vaan lupaharkinnasta päätöksentekoiheen, kuten tähänkin asti. Lisäksi ehdotetussa menettelyssä nykyinen ilmoituskäytäntö (ilmoituksenvaraiset sosiaalipalvelut ja itsenäisten terveydenhuollon ammatinharjoittajien rekisteröinti muuttuu enemmän lupakäytännön kaltaiseksi, mikä ei ainakaan vähennä hallinnollista työtä.

Tällä hetkellä ilmoitus- ja lupa-asioiden käsittelyssä suurena haasteena on, että hakemukset on puutteellisesti täytetty tai vaadittuja liitteitä puuttuu. Sosiaalihuollon ilmoituksenvaraiset asiat ovat käytännössä usein hyvin aikaa vieviä käsitellä ja niihin joudutaan pyytämään täydennyksiä useammankin kerran, vaikka nykyinen lainsäädäntö on lähtenyt oletuksesta, että ne olisivat hyvin nopeasti ja helposti rekisteröitäviä. Lakiesityksessä esitetty rekisteröintikäytäntö ei nopeuta asian käsittelyä nykytilanteeseen verrattuna. Asiakirjojen ja tietojen puutteellisuus ja täydennysten pyytämistarve näkyy myös terveydenhuollon asioissa – tämä hidastaa huomattavasti asian käsittelyä, ottaen huomioon muun

muassa täydennysten toimittamiseen kuluva sekä asian käsittelyn vaatima aika.

12 §: Aluehallintovirasto ehdottaa, että pykälää ja sen perusteluja täsmennetään siten, että rekisteriin voidaan tallettaa toiminnan rekisteröinnin ja valvonnan kannalta tarpeellisten tietojen lisäksi myös muiden viranomaisten tarvitsemia tietoja, jotka perustuvat niiden lakisääteisiin tietotarpeisiin.

12 §: Epäselväksi jää, millä tavalla palveluyksikön ja palveluntuottajan valvontatiedot liittyvät ammattihenkilövalvontaan.

15 §: Epäselväksi jää, millä perustellaan se, että palveluntuottaja antaa rekisteröintiä varten tiedot Valviralle sähköisesti, mutta vain yhden aluehallintoviraston toimialueella palveluja antava palveluntuottaja voi antaa tiedot kirjallisesti myös muutoin kuin sähköisessä muodossa suoraan aluehallintovirastolle. Yhdenvertaisuuden vuoksi menettelyjen tulee olla yhteneviä Valvirassa ja aluehallintovirastossa. Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan olisi perusteltua, että tiedot tulisi antaa aina myös aluehallintovirastolle sähköisesti.

16 §: Epäselväksi jää, voidaanko rekisteröinnissä käyttää väliaikaista henkilötunnusta.

16 § 2 momentti 7 kohta: Rikosrekisteriotteen esittämisen menettely olisi tärkeää kuvata tarkemmin muun muassa mahdollisen sähköisen esittämistavan osalta. Tälläkin lailla on tärkeää edistää sähköistä asiointia.

16 § 2 momentti 8 kohta: Koska varusteet ja tarvikkeet ovat laajoja käsitteitä kuten myös laitteet voi ymmärtää laajasti, tätä tulisi avata perusteluissa tarkemmin. Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan toimintasuunnitelman edellyttäminen olisi perusteltua, koska siinä kuvataan miten palveluntuottaja käytännössä tuottaa palvelujaan. Toimintasuunnitelmasta on myös arvioitavissa, onko palveluntuottajalla tosiasiallisia resursseja palvelun tuottamiseen.

16 § 2 momentin 10 kohta: Valmius- ja jatkuvuudenhallintasuunnitelmien laatimisen osalta voisi olla hyödyllistä perusteluissa viitata Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuihin 2019:9, 2019:10 ja 2019:14.

16 §:n 2 momentin 14 kohta: Ehdotetaan täydennettäväksi, että tiedon antaminen potilasasiamiehestä koskee vain terveydenhuollon palveluntuottajia. Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan olisi tärkeää kirjata potilasasiamiehen kelpoisuusvaatimukset ja mahdolliset esteellisyysperusteet.

17 §: Palveluntuottajan velvollisuus pitää rekisteritietonsa ajantasaisena on keskeinen asia. Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan on tärkeää, että valvontaviranomainen voi antaa 39 §:n mukaisen määräyksen tietojen tarkistamiseksi ja päivittämiseksi myös sakon uhalla tai uhalla, että palveluntuottajan toiminta keskeytetään. Aluehallintovirasto ehdottaa, että pykälän valvonnan osalta tutkitaan mahdollisuus siihen, voisiko palveluntuottajien rekisteri tuottaa itsenäisesti lailliset ohjaus-, kehotus- ja määräysdokumentit (niin sanottu automaattinen päätöksenteko), jolloin henkilöstöresurssi voitaisiin kohdentaa vaativaan asiantuntijatyöhön.

21 §: Perustelujen mukaan viranomaisen tulisi suorittaa rekisteröintiarviointi viipymättä eli lähtökohtaisesti noin kahden tai kolmen viikon kuluessa siitä, kun sillä on ollut kaikki lakisääteiset tiedot käytettävissään. Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan tämä tavoite on tiukka. Tämä perustelee omalta osaltaan sitä aluehallintoviraston 129 henkilötyövuoden lisäresurssitarvetta, jonka toteuttamiseen lain valmistelussa on varauduttava.

21 § 2 momentti: Rekisteröinnin määräaikaisuus on uutta sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa lukuun ottamatta kliinisen mikrobiologian laboratoriolupia, joissa THL on antanut määräaikaisia puoltoja. Perusteluissa tulee avata huolellisesti, missä tilanteissa määräaikainen rekisteröinti on perusteltu.

4 Luku 4 – omavalvonta

4.1 Ovatko palvelunjärjestäjän ja palveluntuottajan omavalvontaa koskevat säännökset riittävät?

Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan palvelunjärjestäjän ja palveluntuottajan omavalvontaa koskevat säännökset eivät ole kaikilta osin riittävät.

Lakiesityksen mukaan palveluntuottajien toimintaa valvoisi entistä selkeämmin palvelujen järjestäjätaho. Hyvinvointialueen omavalvonta laajana, koko järjestämis- ja tuottamisvastuun sisällöt kattavana prosessina korostuu. Lakiesityksen perusteluissa sivulla 23 todetaan: Nykyisin omavalvonnasta säädetään sosiaalihuoltolain 47 §:ssä, terveydenhuoltolain 8 §:ssä ja vanhuspalvelulain 23 §:ssä. On kuitenkin huomioitava, että terveydenhuoltolaissa mainittavat laadunhallintasuunnitelma tai potilasturvallisuussuunnitelma eivät ole sama asia kuin omavalvontasuunnitelma, vaan vain osa sitä. Näin ollen valvontalakiesityksen omavalvonta ja omavalvontasuunnitelmat ovat käytännössä uusia asioita terveydenhuollossa.

Aluehallintovirasto pitää omavalvonnan korostamista ja sen ensisijaisuutta keskeisenä asiana, sillä valvontaviranomaisella ei ole aukottomia mahdollisuuksia valvoa kaikkea toimintaa niin, ettei epäkohtia ilmaantuisi. Omavalvonnassa on korostettava palvelujen lainmukaista järjestämistä ja tuottamista. Lakiluonnoksessa painottuu nimenomaan tuotettavien sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen omavalvonta, mutta luonnoksessa ei riittävästi korostu velvollisuus varmistua palveluiden tuottamisessa käytettävien toimitilojen/kiinteistön turvallisuudesta ja asianmukaisesta ylläpidosta; aluehallintovirasto ehdottaa tämän velvoitteen lisäämistä lakiin.

Aluehallintovirasto korostaa, että palvelunjärjestäjän omavalvontaa koskevien pykälien ja niiden perustelujen tulee olla niin selkeitä, että

palvelunjärjestäjän omavalvonnan ensisijaisuus korostuu ja valvontaviranomaisen valvonta on selkeästi vasta toissijaista.

Omavalvonnan tarkoitusta on avattu aiempaa paremmin. Toteutuessaan omavalvonta ohjaa palveluntuottajan käytännön toiminnan seurantaan. Aluehallintovirastolla on huoli siitä, kuinka yksittäiset ammatinharjoittajat ja yhden henkilön yritykset pystyvät tuottamaan asianmukaisen omavalvontaohjelman ja -suunnitelman sekä niiden seurantadokumentaation. Toisaalta 22 §:n yhteisessä palveluyksikössä toimiminen helpottaa yksittäisen palveluntuottajan velvoitteita, mikäli omavalvontadokumentaation tuottamisvastuu on valtuutetulla palveluntuottajalla kaikkien yhteisessä palveluyksikössä toimivien palveluntuottajien puolesta. Aluehallintovirasto näkemyksen mukaan omavalvontaohjelman ja omavalvontasuunnitelman seurantahavaintojen ja niiden perusteella tehtävien toimenpiteiden julkaiseminen kolmen kuukauden välein julkisessa tietoverkossa edistää asiakas- ja potilasturvallisuustyön läpinäkyvyyttä, suunnitelmien tekemistä eläväksi ja sitoutumista laatutyöhön.

Aluehallintoviraston käsityksen mukaan on perusteltua, että 29 §:ssä säädetään sekä palveluntuottajan henkilöstöön kuuluvan tai vastaavissa tehtävissä toimeksiantosuhteessa tai alihankkijana toimivan henkilön sekä palveluyksikön vastuuhenkilön ilmoitusvelvollisuuksista.

23 §: Omavalvonnan osana on perusteltua mainita myös valvontaviranomaisten päätösten ja potilasvakuutuskeskuksen päätösten systemaattinen käsittely osana potilasturvallisuustyötä. Tällä hetkellä edellä mainittujen tietojen hyödyntämisen käytännöt ovat valtakunnallisesti kirjavat.

23 §:n 1 momentti: Perusteluissa on olennaista korostaa, että palvelunjärjestäjän tulee tuntea säännökset, jotka sitä velvoittavat, ja varmistaa, että ne toteutuvat.

23 § 2 momentti: Pykälään ehdotetaan lisättäväksi velvoitteet henkilöstön rakenteen ja osaamisen seuraamiseen: "Palvelunjärjestäjän on seurattava myös sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen henkilöstön riittävyyttä, **rakennetta ja osaamista** sekä tilojen ja laitteiden turvallisuutta ja soveltuvuutta palvelujen toteutumisessa." Aluehallintoviraston valvontahavaintojen mukaan nykytilanteessa erityisesti vanhustenhuollon toimintayksiköissä on haasteita henkilöstön riittävyyden lisäksi myös rakenteessa ja sitä kautta myös osaamisessa.

24 § 1 momentti: Palvelunjärjestäjältä tulee edellyttää, että sillä on käytettävissään riittävää asiakas- ja potilasturvallisuusosaamista, jotta se pystyy toteuttamaan ohjaus- ja valvontatehtävänsä.

24 §: Aluehallintoviraston käsityksen mukaan olisi perusteltua, että palvelunjärjestäjällä olisi lakiperusteinen oikeus saada tiedot palvelunjärjestäjiä koskevista valvontaviranomaisten päätöksistä. Palveluntuottajan saamat kantelupäätökset sekä valvontapäätökset ovat merkittäviä laadun, potilasturvallisuuden ja valvonnan arvioinnin ja kehittämisen kannalta. Vaikka tiedonsiirtoa tapahtuu sopimusperusteisesti, tiedonkulun lakisääteistäminen varmistaisi oikea-aikaista tiedonkulkua ja selkeyttäisi asiaa tietosuojanäkökulmasta etenkin vakaviin hoitovirheisiin liittyvissä tilanteissa, joissa asia on ollut kanteluprosessissa.

25 § 2 momentti: Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan on keskeistä, että palvelunjärjestäjältä edellytetään irtisanomistilanteissa ja sopimuksia purettaessa palvelun keskeytyksettömän jatkuvuuden ja asiakas- ja potilasturvallisuuden varmistaminen.

26 § ja 27 §: Aluehallintovirasto pitää tärkeänä asiakas- ja potilasturvallisuuden edistämisen kannalta, että omavalvontaohjelma ja -suunnitelma on julkaistava säännöllisin väliajoin. Toisaalta veloitteen toteuttaminen voi olla monille pienille palveluntuottajille iso haaste, minkä vuoksi voisi tutkia mahdollisuutta tarjota

palvelunjärjestäjille ja -tuottajille julkista verkkoalustaa esimerkiksi osana Soteria.

28 §: Aluehallintoviraston käsityksen mukaan olisi perusteltua edellyttää rikosrekisteriotteen tarkistamista myös mielenterveys- ja päihdeasiakkaiden kanssa työskenteleviltä. Pykälässä olisi hyvä viitata lakiin lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä (504/2002).

29 §: Toimintayksikön henkilökuntaan kuuluvan on ilmoitettava valvontaviranomaiselle, mikäli hänen palveluyksikön vastuuhenkilölle tekemänsä ilmoituksen perusteella epäkohtaa tai ilmeisen epäkohdan uhkaa ei korjata viivytyksettä. Aluehallintoviraston yhtyy näkemykseen, että ensin työntekijän edellytetään ilmoittavan havainnostaan palveluyksikön vastuuhenkilölle ja valvontaviranomaiselle vasta, jos palveluntuottaja ei ryhdy korjaustoimenpiteisiin viivytyksettä. Pykälä varmistaa asiakas- ja potilasturvallisuuden tilanteissa, joissa omavalvonta ei toimi.

29 § 1 momentti: Palveluntuottajan velvollisuus ilmoittaa välittömästi palvelunjärjestäjälle ja valvontaviranomaiselle palveluntuottajan omassa tai tämän alihankkijan toiminnassa ilmenneet asiakas- ja potilasturvallisuutta olennaisesti vaarantaneet epäkohdat johtaa päällekkäiseen selvittelytoimintaan kahdella eri taholla. Aluehallintovirasto pitää tärkeänä, että asiat selvitetään ensisijaisesti järjestäjän ja tuottajan kesken ja vasta toissijaisesti valvontaviranomaisen prosesseissa.

29 §:n 5 momentti: Käytännössä vastatoimia koskeva kielto on osoittautunut riittämättömäksi. Toimintayksiköiden työntekijät ilmoittavat usein haluavansa epäkohtailmoituksia käsiteltävän valvontaviranomaisessa niin, että heidän nimensä ei tule ilmi juuri työnantajan aiemmin muihin työntekijöihin kohdistamien vastatoimenpiteiden tai vastatoimenpiteiden uhkaa koskevan pelon vuoksi. Käytännössä tämä on johtanut siihen, että epäkohtailmoitusten tekijät ovat ilmoittaneet peruvansa tekemänsä

ilmoituksen. Asian yhteydessä olisi tarpeen ottaa huomioon valvontaviranomaisen mahdollisuus salata ilmoittajan henkilöllisyys.

Ilmoittajan henkilöllisyyden suojaamisesta valvontaviranomaisen toiminnassa olisi tarpeen säätää tarkemmin kuin julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 15 kohdassa. Sosiaali- ja terveydenhuollon valvontasioissa ilmoittaja on usein jollakin tavalla alisteisessa asemassa suhteessa ilmoituksen kohteeseen. Asetelma on lähtökohtaisesti erilainen kuin esimerkiksi elinkeinovalvonnassa, jossa tasaveroisessa asemassa olevat yritykset voivat tehdä ilmoituksia toisistaan. Sosiaalihuollon asiakkaan omainen tai henkilöstö, joka ilmoittaa epäkohdista, pelkää joutuvansa vastatoimien, esimerkiksi henkisen väkivallan tai muun huonon kohtelun tai syrjinnän kohteeksi, eikä voimavaroja tai osaamista omien oikeuksien puolustamiseksi välttämättä ole.

4.2 Muut huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon valvontalakiluonnoksen luvusta 4

23 § 1 momentti: Sosiaalihuollon asiakkaiden ja potilaiden palveluiden yhdenvertaisesta toteuttamisesta olisi tärkeää olla pykäläkohtaisissa perusteluissa kuvaus siitä, mitä se käytännössä tarkoittaa ja mitä asioita tulee ottaa huomioon.

23 § 2 momentti ja 24 § vaikuttavat osittain päällekkäisiltä.

26 § ja 27 §: Pykälien otsikointi on epäjohdonmukainen. Ehdotetaan 26 §:n otsikoksi "Palvelunjärjestäjän ja palveluntuottajan omavalvontaohjelma" ja 27 §:n otsikoksi "Palveluntuottajan omavalvontasuunnitelma".

26 § 3 momentti: Omavalvontaohjelman toteutumista on seurattava palveluja saavilta asiakkailta ja potilailta, heidän omaisiltaan ja läheisiltään sekä palveluyksikön henkilöstöltä säännöllisesti kerättävän palautteen perusteella. Aluehallintoviraston käsityksen mukaan tässä tulee lisäksi mainita omavalvontaohjelman

toteutumisen seuranta arvioimalla muun muassa lakisääteisten palvelujen ja määräaikojen toteutumista osana omavalvontaa.

26 §:n 5 momentti: Aluehallintovirasto pitää tärkeänä, että palvelunjärjestäjän ja palveluntuottajan omavalvontaohjelman toteutumisen seurannan osalta pykälään lisätään, että palveluja edellytetään kehittävän myös valvontaviranomaisen antaman ohjauksen ja päätösten perusteella kuten palveluntuottajan omavalvontaa koskevassa 27 §:n 2 momentissa on edellytetty.

26 § ja 27 §: Epäselväksi jää, missä ajassa rekisteröitymisen jälkeen palveluntuottajan on julkaistava julkisessa tietoverkossa omavalvontaohjelma ja -suunnitelma.

29 § 1 momentti: Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan on olennaista korostaa palvelunjärjestäjän ensisijaista roolia omavalvonnan ja korjaavien toimenpiteiden toteuttajana silloin, kun palveluntuottaja ei pysty asiaa itse korjaamaan. Vasta sitten, jos palvelunjärjestäjä ei kykene asiaa korjaamaan omilla toimenpiteillään tai ei ryhdy korjaaviin toimenpiteisiin, tulisi tehdä ilmoitus valvontaviranomaiselle. Ei ole perusteltua käynnistää palvelunjärjestäjän ja valvontaviranomaisen päällekkäistä selvittelytyötä eikä ruuhkauttaa valvontaviranomaisen toimintaa. Ehdotetaan pykälää muutettavaksi siten, että ensisijaisesti palvelunjärjestäjä selvittää asiaa, tekee korjaavia toimenpiteitä ja ilmoittaa tapahtuneesta vasta sen jälkeen valvontaviranomaiselle tarvittaessa, mikäli ei kykene asiaa korjaamaan.

5 Luku 5 – viranomaisvalvonta

5.1 Ovatko valvontaviranomaisen keinot riittävät asiakas- ja potilasturvallisuuden kannalta?

Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan valvontaviranomaisen keinot ovat asiakas- ja potilasturvallisuuden kannalta pääosin riittävät.

Aluehallintovirasto näkee tärkeänä, että valvontaviranomaisella on mahdollisuus velvoittaa palvelunjärjestäjää ja palveluntuottajaa korjaamaan epäkohdat myös sakon uhalla tai sen uhalla, että palveluntuottaja poistetaan rekisteristä. Myös ennakkolisten ohjaus- ja arviointikäyntien järjestämisen mahdollisuus lisää asiakas- ja potilasturvallisuutta.

5.2 Muut huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon valvontalakiluonnoksen luvusta 5

32 §: Perustelujen mukaan aluehallintovirastojen ja Valviran työnjaosta on riittävä yhteisymmärrys. Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan tätä tulee perusteluissa avata selkeämmin esimerkiksi kuvaamalla nykyinen työnjako yksityiskohtaisemmin muun muassa asiakkaiden ja potilaiden kuolemantapausten selvittelyihin liittyen.

33 §: Kahta vuotta vanhempaan tapahtumaan perustuvaa valvonta-asiaa ei tutkita, ellei siihen ole erityistä syytä. Perusteluosiossa on kuvattu säännöksen vastaavan hallintolain hallintokantelun vanhentumisaikaa. Onko valvontalaista kuitenkin jätetty tarkoituksellisesti pois hallintolain perusteluissa todettu "lähtökohdaksi on kuitenkin asetettavissa, ettei yli viittä vuotta vanhempaa asiaa oteta tutkittavaksi", eli onko tarkoitus, että kun kyse on valvonta-asiasta, tapauskohtaisen erityisen harkinnan perusteella voidaan tutkia myös hyvinkin vanhoja asioita?

33 § 2 momentti: Aluehallintovirasto ehdottaa, että lausetta jatketaan "silloin, kun omavalvonnan ei katsota olevan kyseisen asian kannalta riittävää asiakas- ja potilasturvallisuuden varmistamiseksi."

Lisäksi aluehallintovirasto esittää pykälään lisättävän, että valvontaviranomaisella on mahdollisuus siirtää harkintansa mukaan tietoonsa tullut valvonta-asia myös käsiteltäväksi palvelunjärjestäjän

tai tuottajan toimesta omavalvontana etenkin silloin, kun valvontaviranomainen katsoo sen olevan tarkoituksenmukaista valvonnan vaikuttavuuden osalta. Valvontaviranomaisella tulee olla myös oikeus edellyttää siirretyn asian osalta palvelunjärjestäjältä ja palveluntuottajalta selvityksen antamista omavalvonnallisesti toteutetuista toimenpiteistä. Edellä mainittu menettely olisi vastaava kuin kanteluiden siirtäminen muistutuksena käsiteltäväksi ja korostaisi omavalvonnan ensisijaisuutta.

34 §: Aluehallintovirasto ehdottaa pykälään lisättäväksi, että tarkastuskertomusten lisäksi myös muita tietoja, esimerkiksi tietoja puutteista ja epäkohdista voidaan välittää hyvinvointialueiden ja valvontaviranomaisten välillä teknisten rajapintojen avulla.

34 §: Epäselväksi jää, mikä on valvonta-asioiden osalta onnettomuustutkintakeskuksen rooli suhteessa valvontaviranomaiseen, ja tulisiko tässä laissa säätää onnettomuustutkintakeskuksen ilmoittamisvelvollisuudesta valvontaviranomaiselle.

34 § 2 momentti: Perustelujen mukaan epäkohdista ja puutteista tulisi ilmoittaa välittömästi valvontaviranomaiselle, koska hyvinvointialueella ei ole toimivaltaa muun muassa uhkasakon tai toiminnan keskeyttämisen asettamiseen. Kuitenkin 25 § 2 momentissa säädettäisiin siitä, miten palvelunjärjestäjän tulisi menetellä, jos palveluntuottaja tai tämän alihankkija ei korjaisi epäkohtia tai puutteita palvelunjärjestäjän asettamassa määräajassa. Palvelunjärjestäjän olisi tarvittaessa ryhdyttävä toimenpiteisiin palveluista maksettavan korvauksen alentamiseksi tai maksamisesta pidättymiseksi. Palvelunjärjestäjän olisi myös ryhdyttävä toimenpiteisiin sopimuksen irtisanomiseksi tai purkamiseksi, jos palveluntuottajan rikkomukset ovat olennaisia tai toistuvia. Eli hyvinvointialue ei ole kokonaan ilman toimivaltaa näissä tilanteissa, ellei vaaratilanne ole sitten aivan akuutti ja toiminnan keskeyttämistä joudutaan harkitsemaan. Tällöin palvelunjärjestäjä voisi olla yhteydessä valvontaviranomaiseen. Tämä aiheuttaa myös sen, että toiminnalle esitetyt rekisteröintivaatimukset eivät enää täyty ja

rekisteriviranomaisen tulee ryhtyä toimenpiteisiin sen osalta. Toiminta voi siis olla osittain päällekkäistä valvontaviranomaisen ja palvelun järjestäjän taholta. Aluehallintovirasto katsoo, että pykälässä tulee korostaa palvelujen järjestäjän ensisijaista roolia havaittuihin epäkohtiin puuttumisessa.

35 §: Aluehallintovirasto näkee ohjaus- ja arviointikäyntien avaamisen lainsäädännössä tärkeänä omavalvontaa tukevana toimintana. Aluehallintovirasto korostaa kuitenkin, että palvelunjärjestäjien ja -tuottajien velvollisuus on lähtökohtaisesti itsenäisesti perehtyä lainsäädäntöön ja muihin ajankohtaisiin asioihin. Perusteluissa tulisi perehdytyksen sijaan puhua ohjauksesta, joka on laissa muutenkin käytetty termi. Aluehallintovirasto näkee, että palveluntuottajien perehdyttämisen ja kouluttamisen tulee olla kiinteä osa palvelunjärjestäjän valvontaroolia. Kuntaliiton kaltaisen toimijan rooliin kuuluu omalta osaltaan palvelunjärjestäjien tukeminen.

35 §: Perusteluosassa korostuu se, että ohjausta voidaan antaa vain jos palveluntuottaja on valmis ottamaan sitä vastaan. Nykyisin lastensuojelulaki velvoittaa aluehallintoviraston tekemään oma-aloitteisia tarkastuskäyntejä (LSL 80.1 §). Nämä ovat luonteeltaan voimakkaasti ohjaavia käyntejä, mutta arviolta noin 50 % käynneillä havaitaan sellaisia epäkohtia (esimerkiksi henkilöstömitoitus, perusoikeuksien lainvastainen rajoittaminen), jotka johtavat asian tarkempaan selvittämiseen, koska ovat olennaisia asiakasturvallisuuteen vaikuttavia asioita. Vaikka lainmukainen käsite on ollut tarkastuskäynti, on käynnin luonne ollut yhteistyöhenkinen ja se sovitaan ennakkoon yhteistyössä.

Aluehallintovirasto pitää tärkeänä, että valvontaviranomainen voi ohjaus- ja arviointikäynnillä puuttua havaitsemiinsa epäkohtiin ja että valvontaviranomainen voi antaa ohjausta niistäkin asioista, mistä palveluntuottaja on eri mieltä. Pykälän nimi voisi olla ohjaus- ja valvontakäynti. Se voisi silti sisältää voimakkaan ohjauslottuvuuden. Se jäməköittäisi pykälää ja antaisi valvojalle mandaatin puuttua havaitsemiinsa epäkohtiin.

35 § 2 momentti: Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan, valvontaviranomaisella on oltava täysi harkintavalta ohjaus- ja arviointikäynnin toteuttamisen ja tarvittavan ohjauksen antamisen tavan suhteen myös silloin, kun palvelunjärjestäjä, palvelun tuottaja tai palveluyksikön vastuuhenkilö voi pyytää siltä ohjaus- ja arviointikäyntiä.

35 § ja 36 §: Aluehallintovirasto pitää tärkeänä, että lakiluonnoksessa on kirjattuna ennakkotarkastusten (20 §) lisäksi myös ohjaus- ja arviointikäynnit ja muut tarkastukset teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti.

36 §: Aluehallintovirasto pitää tärkeänä sitä, ettei tarkastus enää edellytä perusteltua syytä, vaan lakiluonnoksen mukaan valvontaviranomaisen on mahdollista tarkastaa yksiköitä myös esimerkiksi satunnaisotannalla.

38 §: Säännöksen mukaan lievimmät hallinnollisen ohjauksen muodot olisivat käsityksen ilmaisu ja huomion kiinnittäminen. 2 momentissa säädetään uudesta ohjauskeinosta, kehotuksesta. Perusteluissa todetaan, että huomautus voidaan antaa vain jos lievempiä ohjauskeinoja ei asian kokonaisarvosteluun vaikuttavien seikkojen vuoksi voitaisi pitää riittävinä. 2 momentin lukemalla saa käsityksen, että kehotus tulisi antaa ennen huomautusta. Kehotus ei ole kuitenkaan perustelujen mukaan palveluntuottajaa velvoittava. Epäselväksi jää, onko huomautuksen antamisen kynnystä tarkoitus nostaa ja sen sijaan kehottaa palveluntuottajaa noudattamaan annettua ohjausta, joka ei kuitenkaan velvoita tekemään niin. Aluehallintoviraston käsityksen mukaan, valvontaviranomaisella tulee olla harkintavalta siihen, minkä hallinnollisen seuraamuksen se katsoo asiassa aiheelliseksi, eikä huomautusta tulisi sitoa siihen, että alla on kehotus.

39 §: Pykälään tulisi lisätä, että myös valvontaviranomaisen antamaa määräystä puutteiden korjaamisesta on noudatettava muutoksenhausta huolimatta. Nyt on ollut tilanteita, että

palveluntuottaja valittaa määräyksestä hallinto-oikeuteen, joten määräystä ei tosiasiallisesti tarvitse noudattaa sillä aikaa kun hallinto-oikeus käsittelee asiaa, mikä vaarantaa asiakas- ja potilasturvallisuuden.

Pykälän 2 momentin perustelut ovat puutteelliset keskeyttämisen käytön osalta. Perusteluissa todetaan, että uhkasakko asetetaan uhkasakkolain mukaisessa menettelyssä, mutta perusteluissa ei todeta, onko keskeyttämisen asettamisessa tarkoitus noudattaa uhkasakkolain sääntelyä vai onko tarkoitus poiketa siitä. Ehdotetun lain 43 §:n 2 momentin mukaan muutoksenhakuun uhkasakko- ja keskeyttämisuhka-asioissa sovelletaan uhkasakkolakia, mutta jää epäselväksi, mitä lainsäädäntöä sitä ennen noudatetaan.

Esitettyssä 39 §:n 2 momentissa on säädetty sekä keskeyttämisen (1. virke) että välittömästä keskeytyksestä (2. virke). Ne ovat eri asioita, mutta koska ne ovat samassa momentissa, vaikuttaa siltä, että niillä olisi tarkoitus olla jokin yhteys tai suhde toisiinsa. Tämä keskinäinen yhteys/suhde jää epäselväksi etenkin, kun ottaa huomioon, että uhkasakkolain mukaan keskeyttämisen päätöksentekoprosessi on kaksivaiheinen: 1. vaiheessa päätetään keskeyttämisen asettamisesta ja 2. vaiheessa päätetään sen täytäntöönpanosta eli toiminnan keskeyttämisestä. Molemmista päätöksistä voi valittaa ja ensimmäisen päätöksen on oltava lainvoimainen ennen kuin toinen voidaan tehdä. Jos uhkasakkolain sääntelyä poiketaan, siitä tulisi säätää nimenomaisesti laissa ja asiaa tulisi lisäksi selventää perusteluissa.

38 §: Perustelujen mukaan huomautuksesta säädetään 1 momentissa, mutta pykälässä se on 2 momentissa yhdessä kehotuksen kanssa.

38 § 2 momentti: Perustelumuistiossa todetaan, että valvontaviranomaisella olisi mahdollisuus kohdentaa seuraamus myös yhteiseen palveluyksikköön, jolloin se ohjaisi kaikkia niitä palveluntuottajia, joille yksikkö on rekisteröity. Yhteinen

palveluyksikkö rekisteröidään 22 §:n mukaan kaikkien palveluyksikössä toimivien lukuun. Epäselväksi jää, mitä tämä yksittäisen palveluntuottajan vastuun näkökulmasta tarkoittaa, ja voiko vastuun kantamisen jakautuminen olla kiinni palveluntuottajan ja yhteisen palveluyksikön välisen sopimuksen sisällöstä. Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan seuraamusten kohdentaminen yhteiseen palveluyksikköön vaatii perustelumuistiossa perusteellisempaa pohdintaa sekä mahdollisesti yhteisen palveluyksikön ja siihen liittyvien velvoitteiden yksiselitteisempää määrittelyä laissa.

39 §: Pykälässä säädetään toiminnan välittömästä keskeyttämisestä tai kieltämisestä. Lakiesityksessä ei tuoda esille, miten ja millä edellytyksillä keskeyttäminen tai kieltäminen lopetetaan tai miten ja millä ehdoin toimintaa voidaan keskeytyksen tai kiellon jälkeen jatkaa. Epäselväksi jää, miten keskeyttäminen ja kieltäminen ajallisesti määrätään sekä se, mikä on keskeyttämisen ja kiellon suhde rekisteristä poistamiseen tai peruuttamiseen.

40 §: Perusteluissa on mainittu vain terveydenhuollon ammatinharjoittamisoikeuden rajoittaminen ja menettäminen. Tähän tulee lisätä myös sosiaalihuollon ammatinharjoittamisoikeuden rajoittaminen ja menettäminen.

40 § 2 momentti: Epäselväksi jää, miten menetellään esimerkiksi yhden henkilön yhtiön osalta, jos ammattihenkilön ammatinharjoittamisoikeutta on rajoitettu tai se on poistettu.

41 §: Perusteluiden mukaan palvelutoiminta olisi mahdollista keskeyttää ilman, että palveluyksikkö poistettaisiin rekisteristä. Kuitenkin sellainen keskeytys, jolle ei ole osoitettavissa objektiivisesti todennettavaa määräaikaakaan vaan sitä on pidettävä jatkuvana, tulkittaisiin lopetukseksi. Aluehallintovirasto ehdottaa, että palveluyksikön toiminnan keskeyttämisestä säädetään tarkemmin.

Hyvinvointialueiden valmiutta ja varautumista koskevasta valvonnasta ei säädetä laissa selkeästi. Siitä ei myöskään ole selkeitä

säännöksiä sote-järjestämislaissa. Sote-tilannekuvaa keräävät ja valmiussuunnittelua ohjaavat sellaiset hyvinvointialueet, joiden alueella on yliopistollinen sairaala. Kyseinen hyvinvointialue saattaa olla eri aluehallintoviraston alueella, kuin hyvinvointialue, jonka valmiussuunnittelua se ohjaa. Jos katsotaan, että valmiuden ja varautumisen valvonta ja ohjaus kuuluu aluehallintoviranomaiselle, siitä tulee säätää selkeästi. Lisäksi tulee tuoda esiin, mikä on Valviran rooli valvonnassa ottaen huomioon esimerkiksi eri avien alueille ulottuvat yhteistyöalueet.

Sote-järjestämislaissa tai -valvontalaissa ei ole säännöksiä siitä, miten valvontaviranomaiset voivat kohdistaa seuraamukset tulevaisuudessa, kun moitittava menettely on kunnan järjestämisvastuun ajalta ja päätös annetaan järjestämisvastuun siirryttyä hyvinvointialueelle. Tähän tulisi sääntelyssä ottaa kantaa.

Valvontaviranomaisella on tähän asti ollut oikeus saada asian käsittelemistä varten tarpeelliset tiedot. Esityksen mukaan viranomaisen tiedonsaantioikeus rajautuu välttämättömiin tietoihin. Tämä muutos tehtiin jo sote-järjestämislakiin. Se on kuitenkin ongelmallinen sen kannalta, että se saattaa vähentää valvonnan tehokkuutta.

6 Luku 6 – muutoksenhaku

44 §: Aluehallintovirasto on käytännön valvontatoiminnassa havainnut ongelmaksi sen, että vain 44 §:ssä mainitut toiminnan keskeyttämisestä, palveluyksikön tai sen osan, laitteen tai välineen käytön kieltämisestä taikka rekisteröinnin poistamista tai peruuttamista koskevat asiat voidaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta. Aluehallintovirasto katsoo, että myös muut määräykset tulisi sisällyttää tämän piiriin. Muutostarve on tullut ajankohtaiseksi tilanteessa, jossa yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain (922/2011) 20 §:n nojalla annetusta niin sanotusta tavallisesta määräyksestä on valitettu hallinto-oikeuteen ja on ilmoitettu, että määräystä ei noudateta.

Vertailu esimerkiksi eläinsuojelulakiin (52 §), työsuojelun valvontalakiin (15 §) ja elintarvikelakiin (78.1 §) osoittaa, että niissä tavallisia määräyksiä sisältävissä päätöksissä voidaan määrätä, että päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta. Jostain syystä vastaavanlaista sääntelyä ei ole nähty tarpeelliseksi sosiaali- ja terveydenhuollossa, vaan vain vakavimpiin seuraamuksiin on liitetty mahdollisuus panna päätös täytäntöön heti muutoksenhausta huolimatta ja silloinkin edellytetään välttämättömyyttä. Valvonnassa aluehallintoviraston tulisi voida tehokkaammin puuttua vähintäänkin niihin tilanteisiin, joissa pidämme määräystä annettaessa mahdollisena tai todennäköisenä, että epäkohtien korjaaminen tullaan lyömään tahallaan laimin ja asia vielä pitkittyy hallinto-oikeuskäsittelyn vuoksi.

Aluehallintovirasto esittää, että valvontaviranomaisen päätös voidaan panna muutoksenhausta huolimatta heti täytäntöön, jos se on asiakas- ja potilasturvallisuuden kannalta välttämätöntä.

7 Luku 7 – erinäiset säännökset

45 § 1 momentti: Aluehallintovirasto ehdottaa, että pykälän viranomaisluetteloon lisätään keskeisinä toimijoina Potilasvakuutuskeskus, Liikenne- ja potilasvahinkolautakunta sekä Kansaneläkelaitos (Kela). Perustelumuiiston mukaan *valvontaviranomainen voisi pyytää apteekeilta reseptiselvityksiä, esimerkiksi tietoja määrättyjen tai hankittujen lääkkeiden luovuttamisesta*. Kirjaus tulee korjata vastaamaan nykyistä käytäntöä, jossa valvontaviranomainen pyytää reseptiselvitykset Kelan Kanta-palveluista.

46 §: Tietoja voidaan luovuttaa vain sosiaali- ja terveyspalvelujen palveluntuottajien henkilöstöstä, mutta epäselväksi jää, koskeeko tämä tukipalvelujen tuottajia ja niiden henkilöstöä. Tukipalvelujen työntekijät viettävät asiakkaan kanssa usein pitkiä aikoja ilman muiden henkilöiden läsnäoloa.

48 §: Aluehallintoviraston käsityksen mukaan poliisin antaman virkaavun tulee olla maksutonta. Asia tulee huomioida sisäministeriön asetuksessa poliisin suoritteiden maksullisuudesta. Tällä hetkellä asetuksessa ei ole mainintaa aluehallintovirastolle annettavan virkaavun maksuttomuudesta.

50 §: Kun lakiluonnoksen mukaan ei enää tulla myöntämään lupia, tulisiko luvattomaan ammattitoimen harjoittamiseen viittaamisen sijasta puhua rekisteröimättömän ammattitoimen harjoittamisesta, ja tehdä vastaava muutos myös rikoslain 44 luvun 3 §:ään.

Aluehallintovirasto pitää tärkeänä hallituksen esityksen 50 §:n mukaisia rangaistussäännöksiä ja erityisesti sitä, että rekisteröimätön sosiaali- tai terveydenhuollon harjoittaminen on rikoslain 44 luvun 3 §:ssä säädetty rangaistavaksi sekä sosiaalihuollon että terveydenhuollon osalta.

Aluehallintovirasto katsoo, että sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöitä ja sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen valvontaa koskevien lakien tulee olla yhteneviä myös rikoslainsäädännöllisesti. Luvattomasta sosiaalihuollon ammattitoimen harjoittamisesta tulee säätää täysin vastaavasti kuin terveydenhuollon luvattoman ammattitoimen harjoittamisesta. Rangaistavaa tulisi olla ilman laillista oikeutta sosiaalihuollon ammattihenkilönä toimiminen sekä se, että yksityisiä sosiaalipalveluja tuottava toimintayksikkö toimii ilman lupaa (jatkossa rekisteröintiä).

Aluehallintoviraston näkökulmasta nykytilanne on ristiriitainen, kun terveydenhuollon ammattihenkilöiden kohdalla on käytettävissä myös rikoslainsäädännölliset seuraamukset, mutta sosiaalihuollon ammattihenkilöiden kohdalla ei. Aluehallintovirasto katsoo, että rikoslainsäädännöllisille sanktioille sosiaalihuollon ammattihenkilöiden kohdalla on sekä painava yhteiskunnallinen tarve, että myös painava suojattavien intressien tärkeys. Hallituksen esityksessä on tuotu hyvin esille sosiaalihuollon asiakkaiden erityisen tuen tarpeet kuin

myös se, että sosiaalihuollossa voi tapahtua hyvin vakavia seuraamuksia ja asiakkaiden perusoikeuksien vakavia loukkauksia, mikäli tehtäviä ei suoriteta asianmukaisen ammattioikeuden omaava henkilö.

Aluehallintovirasto toteaa, että siten hallituksen esityksen perusteluissa on esitetty asiakas- ja potilasturvallisuuden näkökulmasta painavat ja keskeiset perusteet 50 §:n mukaisille rangaistussäädöksille. Rangaistussäännökset tulee huomioida myös rikoslaissa, sosiaalihuollon ammattihenkilölaissa sekä muissa mahdollisissa liitännäislaeissa. Lisäksi myös sosiaalihuollon ammattihenkilön sijaisena toimimisesta tulee säätää samoin kuin terveydenhuollossa.

Aluehallintovirasto pyytää asiassa huomioimaan myös, että sosiaalihuollon ammattihenkilölain (817/2015) muutostarpeita koskevassa selvityksessä (STM:n raportteja ja muistioita 2019:16) on ollut esillä lain mahdollinen yhdistäminen myöhemmin terveydenhuollon vastaavan lain kanssa. Sääntelyssä pyrittiin jo tuolloin huomioimaan soveltuvien osien vastaavuus terveydenhuollon ammattihenkilölakiin. Terveydenhuollon ammattihenkilölakia koskevassa selvityksessä (2018) selvityshenkilöt esittivät terveydenhuollon osalta lain kokonaisuudistusta ja samassa yhteydessä lakien yhdistämistä. Näin ollen ammattihenkilötoiminta tulisi olla yhtenäisesti säännelty myös rikoslaissa.

Tässä laissa tai valmisteilla olevassa laissa sosiaali- ja potilasasiamiehistä olisi tarpeen ottaa kantaa palveluntuottajan valvonnan sekä asiamiestoiminnan suhteeseen ja tiedonsaantiin.

Aluehallintovirasto kiinnittää huomiota sanojen asiakas ja potilas epäjohtonmukaiseen käyttöön niin lakiluonnoksessa kuin sen perustelumuistiossa. Aluehallintovirasto korostaa sanojen täsmällisen käytön tärkeyttä lainsäädännön yksiselitteisyyden varmistamiseksi.

8 Luku 8 – voimaantulo

51 §: Aluehallintoviraston näkemyksestä 11 §:n mukainen valtakunnallinen palveluntuottajien rekisteri (Soteri) tulee ottaa käyttöön viimeistään puoli vuotta ennen uuden lain mukaista palveluntuottajien rekisteröinnin käynnistymistä.

Valvontaviranomaisten perehtymiselle uuden rekisterin käyttöön tulee antaa riittävästi aikaa. On myös pyrittävä tekemään tietojen siirrot nykyisestä Valveri-rekisteristä uuteen Soteriin mahdollisuuksien mukaan riittävän hyvissä ajoin. Näin toimimalla varmistetaan se, että uuden lain mukainen toiminta voi käynnistyä mahdollisimman häiriöttömästi.

51 § 2 momentti: Lakiluonnoksen mukaan kehitysvammalain 75-77 § kumotaan. Epäselväksi jää, kumotaanko myös kehitysvammalain 75 a §. Mainitun pykälän 1 momentissa säädetään aluehallintoviraston velvollisuudeksi erityisesti valvoa kehitysvammalain 3 a luvun nojalla tapahtuvaa rajoitustoimenpiteiden käyttöä sekä 2 momentissa sitomista koskevien ilmoitusten tekemisestä aluehallintovirastolle.

52 §: Lain voimaan tullessa vireillä olevien ilmoitusten, lupahakemusten ja valvonta-asioiden käsittelyyn sovelletaan uutta lakia. Tämä tarkoittaa sitä, että kaikkien ratkaisemattomien nykyisen lain voimassa ollessa valvontaviranomaisessa vireille tulleiden lupahakemusten ja ilmoitusten osalta tullaan tarvitsemaan uuden lain mukaisesti täydennetyt tiedot ja liitedokumentit. Aluehallintovirasto ehdottaa, että pykälässä säädetään palveluntuottajalle velvoite täydentää palveluntuottajien rekisteriin (Soteri) 6 ja 16 §:ien mukaiset tiedot siltä osin kuin niitä ei ole toimitettu vireillä olevan hakemuksen mukana, mikäli palveluntuottaja haluaa rekisteröinnin etenevän.

53 §: Epäselväksi jää, vaaditaanko ennen lain voimaantuloa myönnetyn luvan tai rekisteröinnin muuttamisen yhteydessä uuden lain mukaiseksi rekisteröinniksi uuden lain 6 ja 16 §:n mukaiset tiedot ja liitedokumentit sekä 20 §:n mukainen ennakkotarkastus. Aluehallintovirasto ehdottaa, että tämä kuvataan yksityiskohtaisesti

perustelumuistiossa. Pykälään tai perustelumuistioon tarvitaan myös kanta siihen, tuleeko valvontaviranomaisen pyytää erikseen nämä tiedot ja dokumentit vai edellytetäänkö palveluntuottajalta näiden tietojen oma-aloitteista päivittämistä Soteriin 17 §:n mukaisesti, vaikkei uuden lain mukaista rekisteröintiä olekaan vielä voimassa.

53 §: Uusi rekisteröinti on myönnettävä, jos lain mukaiset edellytykset rekisteröinnille täyttyvät, mikä tarkoittaa aiempien lupien ja rekisteröintiä arviointia uuden lain mukaisesti. Aluehallintovirastojen arvion mukaan noin viisi vuotta ennen lain voimaantuloa myönnettyillä luvilla toimivien palveluntuottajien toiminta vastaa todennäköisesti hyvin pitkälle uuden lain vaatimuksia. Mitä pidempi aika luvan myöntämisestä on sitä todennäköisemmin uuden lain mukainen rekisteröinti edellyttää suurempaa työpanosta. Terveystieteiden ja terveydenhuollon itsenäisten ammattiharjoittajien ilmoitukset on rekisteröity selkeästi vähäisemmällä tiedoilla kuin mitä uusi laki edellyttää, jolloin uuden lain mukainen rekisteröinti vaatii selkeästi suuremman työn. Minkään ennen lakimuutosta luvitetun tai rekisteröidyn sosiaali- ja terveydenhuollon toimijan taloudellisia edellytyksiä ei ole aiemmin arvioitu uuden lain edellyttämällä tarkkuudella. Aluehallintovirasto esittää, että tämän pykälän toteuttamisen vaatima ajankäyttö arvioidaan tarkkaan erikseen ja varataan valvontaviranomaiselle siihen vaadittava henkilöstöresurssi.

54 §: Aluehallintovirasto ehdottaa, että selvyiden vuoksi pykälässä todettaisiin, että julkisen palveluntuottajan on annettava valvontaviranomaiselle 16 §:ssä tarkoitetut tiedot tallentamalla ne itse Soteriin. Lakiluonnoksen pykälämuotoilussa jää epäselväksi, mikä taho tiedot tallentaa Soteriin. Perustelumuistiossa on tärkeää lisäksi täsmentää, toteutuuko ennen 1.1.2026 toiminnassa olevien julkisten palveluntuottajien rekisteröinti pelkästään 16 §:ssä tarkoitetuilla tiedoilla ilman 20 §:n mukaista ennakkotarkastusta. Selvyiden vuoksi perustelumuistiossa lienee hyödyllistä todeta, että 1.1.2026 jälkeen 20 §:n mukainen ennakkotarkastus vaaditaan myös julkisilta palveluntuottajilta.

vastuualueen johtajan sijainen,
peruspalvelut, oikeusturva ja luvat Riku-Matti Lehikoinen

päällikkö,
sosiaali- ja terveyspalvelujen
tuottajien palvelut Mikko Floréen

Lausunto on allekirjoitettu viimeiseltä sivulta ilmenevällä tavalla.

Lausunnon valmisteluun ovat osallistuneet sosiaalihuollon johtava ylitarkastaja Niina Väkeväinen (ESAVI) ja virastonsa näkemysten koostamisen koordinaattoreina:

- Pasi Hirvikoski, aluehallintoylilääkäri, PSAVI
- Mariana Lantto, LAAVI
- Pia Leikasto, LSAVI
- Taija Liukkonen, ISAVI
- Milja Markkanen, ylitarkastaja, LSSAVI
- Tuula Tarkiainen, aluehallintoylilääkäri, ISAVI

Jakelu

Sosiaali- ja terveysministeriö

Tämä asiakirja ESAVI/6464/2022 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument ESAVI/6464/2022 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Floréen Mikko 25.03.2022 14:49

Ratkaisija Lehikoinen Riku-Matti 25.03.2022 14:53